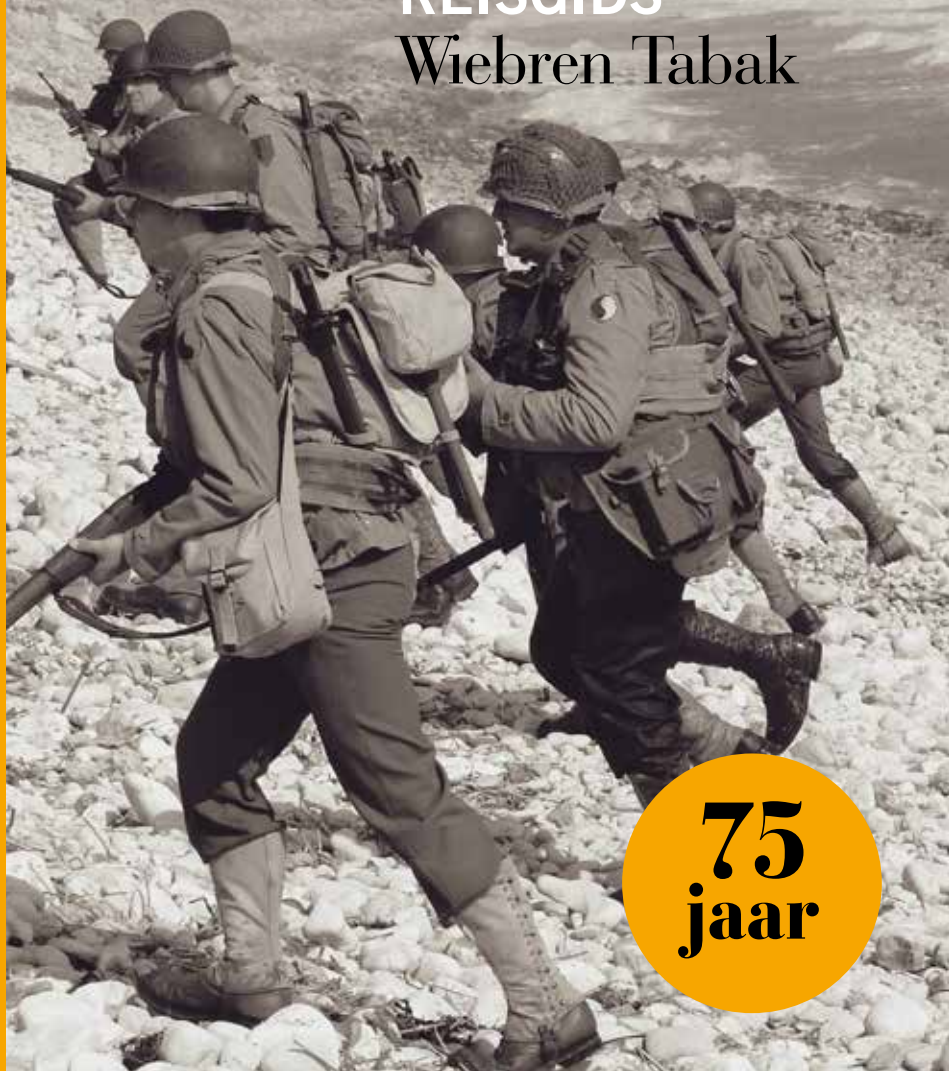

D-DAY

EEN HISTORISCHE
REISGIDS

Wiebren Tabak

75
jaar

Wiebren Tabak

D-DAY

D-DAY

D-DAY

Een historische reisgids

WIEBREN TABAK

Omniboek

Derde, herziene druk, 2015

© 2014, Uitgeverij Omniboek
Postbus 13288, 3507 LG Utrecht
www.omniboek.nl
www.boekenwereld.com

Omslagontwerp en opmaak binnenwerk Garage BNO

ISBN 978 94 0190 328 8
ISBN e-book 978 94 0190 329 5
NUR 689/512

Een groot deel van de afbeeldingen uit het binnenwerk is afkomstig uit de volgende archieven: National Archives USA, U.S. Library of Congress en de National Archives of Canada.

De overige afgebeelde foto's zijn gemaakt door de auteur.

De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden op copyright van fotomateriaal te achterhalen. Zij die desondanks menen aanspraak te kunnen maken op deze rechten, verzoeken wij contact met ons op te nemen.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUDSOPGAVE

- Ten geleide 6
- Nota bene 7
- Kaart invasie van Normandië 9
1. Operatie Overlord 11
  2. Een harde korst 31
  3. Utah Beach: fortuinlijke missers 45
  4. Grandcamp-Maisy: het verzwegen bolwerk 79
  5. Pointe du Hoc: een onmogelijke opdracht 87
  6. Omaha Beach: een dubbeltje op zijn kant 99
  7. Re-enactment: levend verleden 129
  8. Mulberry: haven op sleeptouw 145
  9. Gold Beach: overwinning der techniek 157
  10. Juno Beach: een rekening vereffend 177
  11. Sword Beach: te hoog gegrepen 195
  12. De langste dag 225
  13. De Slag om Normandië 233
- Routes 252

TEN GELEIDE

Eind mei/begin juni 1940 ontsnapte de beschaving ternauwernood aan de barbarij vanaf de stranden bij Duinkerken. Vier jaar later keerde ze zegevierend weer op de stranden van Normandië. De invasie van 6 juni 1944 is de grootste amfibische operatie uit de historie. Zelfs Sovjetdictator Jozef Stalin, doorgaans niet scheutig met complimenten, erkende dat. 'De geschiedenis van de oorlog kent geen vergelijkbare onderneming qua concept, schaalgrootte en genialiteit in uitvoering', schreef hij aan de Britse premier Churchill. Er stond ook heel wat op het spel, niets minder dan de toekomst van de mensheid. De dagorder van generaal Eisenhower aan zijn troepen ving veelbetekenend aan met de woorden: 'We staan op het punt een kruistocht te beginnen.' Die boodschap kwam over. Wat opvalt uit de mondelinge overlevering is dat al die mannen die veelal slechts een radertje vormden in de machinerie van Operatie Overlord, zich terdege realiseerden dat zij aan een historische gebeurtenis zonder weerga deelnamen. En dat zij in dit drama, ongeacht hun opdracht, de hoofdrolspelers waren.

Vandaag de dag laat D-Day nog steeds zijn sporen na in het landschap. Alleen dat al maakt het mooie Normandië een bezoek alleszins waard. Een gids is daarbij geen overbodige luxe. Vandaar dit boek. Het voert de reiziger langs bekende en minder bekende plekken over de volle breedte van het invasiefront, beginnend in het westen, de sector van Utah Beach, en eindigend in het oosten, bij Sword Beach.

Bonne route.

Wiebren Tabak

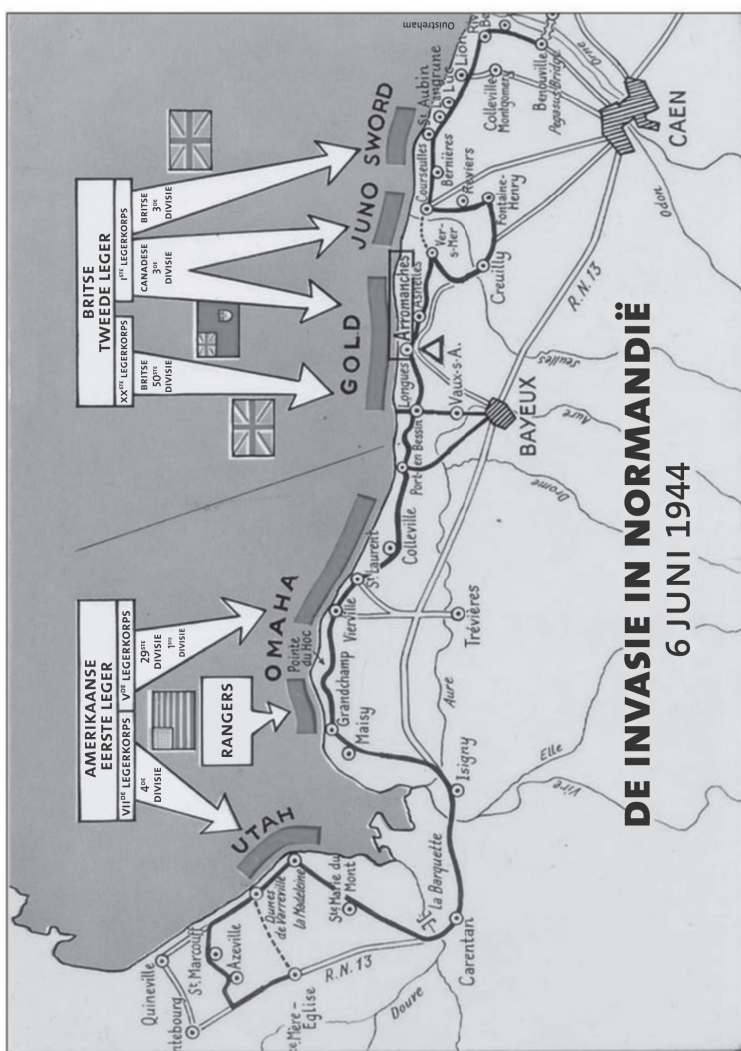
NOTA BENE

Om verwarring bij de lezer te vermijden, is er in dit boek voor gekozen geen Nederlandse equivalenten te gebruiken voor de geallieerde en de Duitse divisies plus ondergeschikte eenheden (tot bataljonsniveau), maar de originele benaming te hanteren. Onder die aanduiding vindt men ze ook op tekstborden bij de historische locaties in Normandië. Dus luchtlandingsdivisie wordt dan respectievelijk Airborne Division of Luftlande-Division, pantserdivisie vertaalt zich in Armoured of Panzer-Division.

De grootste veldformatie tijdens de Tweede Wereldoorlog was de Legergroep, in omvang variërend van vierhonderdduizend tot een miljoen man. Een Legergroep telde meerdere Legers, die elk wel een sterkte van tweehonderdvijftigduizend man konden bereiken. Een Leger was weer onderverdeeld in Legerkorpsen van minimaal twee divisies elk, met – aan geallieerde zijde – een omvang van ieder tussen de veertienduizend en twintigduizend man. Een divisie telde (en telt) meerdere regimenten of (tegenwoordig uitsluitend) brigades, van drie à vier bataljons, ieder drie tot vier compagnieën sterk, met elk drie tot vier pelotons.

AMERIKAANSE EERSTE LEGER
 VII^{de} LEGERKORPS | V^{de} LEGERKORPS
 4de DIVISIE | 29de DIVISIE
 5de DIVISIE | 1de DIVISIE

BRITSE TWEDE LEGER
 XX^{de} LEGERKORPS | I^{de} LEGERKORPS
 BRITSE 50de DIVISIE | CAMBRISE 3de DIVISIE
 BRITSE 50de DIVISIE | 2de DIVISIE

RANGERS

DE INVASIE IN NORMANDIË

6 JUNI 1944

1. OPERATIE OVERLORD

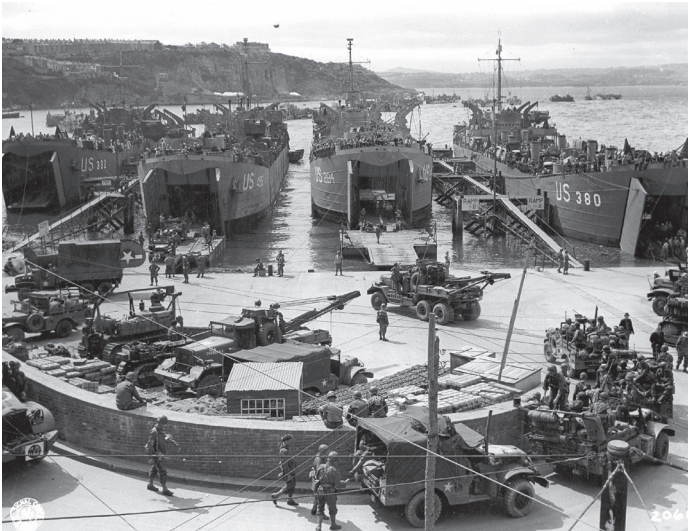
Bij het aanbreken van 1944 was het voor iedereen duidelijk – behalve voor de nazi's – dat de kansen in Europa gekeerd waren. De Duitsers waren Noord-Afrika uit gegooid, hadden Sicilië moeten prijsgeven, verloren steeds meer terrein op het Italiaanse vasteland en werden in de Sovjet-Unie continu teruggedreven door het Rode Leger. Hun duikboten waren van jagers prooi geworden, en de eens zo machtige *Luftwaffe* wankelde op haar benen. Maar nog altijd heerste Duitsland over Europa en woedde de Jodenvervolging in alle hevigheid. Het vijfde oorlogsjaar moest de definitieve ommekeer brengen.

Om dat te bereiken, verzamelde zich in het voorjaar van 1944 in Engeland een kolossale legermacht. Er is weleens gekscherend beweerd dat de Britse eilanden dreigden te zinken onder het gewicht van de enorme aantallen militairen en materieel welke daar voor de invasie waren samengebracht. Men zou verwacht hebben dat die voor de Duitsers niet verborgen konden blijven en dat zij dan uit de troepenconcentraties hadden kunnen afleiden waar de geallieerden in Frankrijk wilden landen. Dat hun dit niet lukte, kwam deels doordat de enkele Duitse verkenningsvliegtuigen die de geallieerde luchtverdediging wisten te penetreren, doorgaans alleen datgene te zien kregen wat men wilde dat zij zagen. De voornaamste oorzaak was echter een zeer succesvolle misleidingsoperatie genaamd Fortitude, onderdeel van een nog breder plan, getiteld Bodyguard oftewel lijfwacht. (Van de Britse premier

Amerikaanse troepen marcheren af om zich in te schepen voor de invasie.

Winston Churchill is de uitspraak: ‘In oorlogstijd is de waarheid zo kostbaar, dat ze altijd omringd moet zijn door een lijfwacht van leugens.’) De operatie viel in twee delen uiteen. Fortitude North, dat de indruk moest wekken dat de geallieerden een invasie in Noorwegen planden, en Fortitude South, dat de Duitsers in de waan moest brengen dat het Nauw van Calais het doelwit vormde. In deze misleidingscampagne waren de belangrijkste instrumenten radioverkeer tussen fictieve eenheden in het zuidoosten van Engeland (de Amerikaanse 1ste Legergroep) en dubbelspionnen. De Britse contraspionage had alle Duitse geheime agenten in het Verenigd Koninkrijk ontmaskerd; velen van hen werden omgeturnd en stuurden valse informatie naar de inlichtingendienst *Abwehr*. De belangrijkste drie dubbelspionnen werkten echter met hart en ziel voor de geallieerde zaak: de Spanjaard Juan Pujol (codenaam Garbo), de Poolse officier Roman Garby-Czerniawski (Brutus) en

Inscheping in LST's in de haven van Brixham op 1 juni 1944.

de Joegoslavische jurist Dušan 'Duško' (Tricycle). Zo succesvol zou Fortitude South uitpakken, dat de Duitsers tot in augustus 1944 een tweede landing op de stranden langs het Nauw van Calais verwachtten en voor die eventualiteit troepen vasthielden die in Normandië dringend benodigd waren.

Kruis of munt

Natuurlijk wisten de Duitsers dat er een invasie ophanden was, en ook dat die vrijwel zeker in Frankrijk zou plaatsvinden. Tot de condities voor een succesvolle onderneming behoorden geschikte stranden, achterland dat zich leende voor ontplooiing van de strijdkrachten, gunstige weersomstandigheden, getijden, de afstanden tot de bases van waaraf de jachtvliegtuigen met hun korte actieradius luchtdekking konden bieden en vijandelijke havens die

genomen moesten worden om de opmars logistiek te ondersteunen. Militaire logica dicteerde dat er langs heel de Europese kust, van Noorwegen tot aan de Golf van Biskaje, slechts twee plaatsen in aanmerking kwamen: het gebied rondom Calais en de kust van Normandië tussen Cherbourg en Le Havre. Voor de Duitsers bleef het echter een gok welke van die twee de geallieerden hadden uitverkozen: kruis Normandië, munt het Nauw van Calais. De Amerikanen voelden het meest voor Calais, ofschoon het de zwaarst verdedigde strook van de gehele kust was, omdat dit een kortere route inhield naar het hart van het Derde Rijk. De Britten prefereerden Normandië, omdat de verdediging daar veel zwakker was en omdat men het van de rest van Frankrijk zou kunnen afsnijden door de bruggen over de Seine en de Loire te bombarderen. Het werd Normandië, om precies te zijn de Seinebaai. Eén strand op het schiereiland Cotentin, de overige vier in Calvados, het departement dat zijn naam geeft aan de koppige, op cognac gelijkende, alcoholische drank die van appels/peren gemaakt wordt. Bij die uiteindelijke keuze was men niet over één nacht ijs gegaan. Naast het bestuderen van alle beschikbare informatie over deze regio, inclusief de tien miljoen vakantiekiekjes van de Franse kust die een oproep van de BBC aan de Britse bevolking kort na de evacuatie uit Duinkerken had opgeleverd, waren in het holst van de nacht Engelse commando's op de voorgenomen invasiestranden geland teneinde de hindernissen aan een nader onderzoek te onderwerpen en grondmonsters te nemen om te zien of de bodem tanks kon dragen.

Planning

De planning voor de operatie, die de codenaam Overlord kreeg, begon in 1943 onder leiding van de Britse luitenant-generaal Sir Frederick E. Morgan, die de titel kreeg van *Chief of Staf to the Supreme Allied Commander*, kortweg COSSAC. De Amerikaanse generaal

Het Tweede Front

Met de komst van de invasie werd eindelijk het door de Russische leider Jozef Stalin al op 18 juli 1941 bepleite Tweede Front geopend. Deze term is feitelijk misleidend, want hij suggereert dat er behalve in de Sovjet-Unie nergens anders strijd werd gevoerd. Niets is minder waar. Terwijl het Rode Leger zich louter op het eigen grondgebied hoefde te concentreren, in wat hoofdzakelijk een landoorlog was, vochten de westelijke geallieerden niet alleen een uitputtingsslag op zee uit – met onder meer uiterst gevaarvolle konvooien naar het Russische Moermansk vol materieel voor een benarde en ondankbare bondgenoot – maar voerden ze ook een strategisch luchtoffensief tegen het Derde Rijk. Tevens waren ze, nadat ze de Duitsers in Noord-Afrika hadden verslagen, via Sicilië het Italiaanse vasteland binnengevallen, waar ze gestaag naar het noorden optrokken. Bovenal echter waren ze aan de andere kant van de wereld in een uiterst wrede en complexe oorlog met Japan gewikkeld (waaraan de Russen pas gingen deelnemen toen het keizerrijk al op de knieën lag). Het is zeker waar dat de Sovjet-Unie met haar meer dan twintig miljoen doden een enorm offer heeft gebracht. Daar hoort dan wel de kanttekening bij dat dit deels kwam doordat Stalin koppig weigerde herhaalde waarschuwingen te geloven dat Duitsland op het punt stond zijn land aan te vallen. Andere factoren die een rol speelden, waren de totale onverschilligheid aan Russische kant voor het menselijk leven en de blunders van de militaire leiding. Dat laatste was het gevolg van de zuivering van de legertop – tussen 1936 en 1938 werden dertigduizend officieren op last van Stalin gevangengezet of geëxecuteerd – en van de strakke controle (via politieke commissarissen) van de communistische partij, die een verlamme werking had op de generaals.

Britse landingsboten met Amerikaanse infanteristen bestemd voor Omaha. Op de achtergrond een flottielje van de VS Kustwacht.

Dwight D. Eisenhower (Ike) werd in november '43 benoemd tot opperbevelhebber van de geallieerde expeditionaire macht; de Britse generaal Bernard Montgomery zou tijdens de invasie de landstrijdkrachten aanvoeren. Het plan van COSSAC werd overgenomen en uitgebreid. De eerste blauwdruk voorzag een landing door drie infanteriedivisies en twee luchtlandingsbrigades. In versie 2.0 landden er vijf divisies op evenzovele stranden – van west naar oost aangeduid met de codenamen Utah, Omaha, Gold, Juno en Sword en samen zo'n honderd kilometer breed – voorafgegaan door drie luchtlandingsdivisies voor de flankbeveiliging. Twee hiervan waren Amerikaans, de 82nd en 101st Airborne, en hun opdracht was het om op het schiereiland Cotentin de uitvalswegen vanaf Utah Beach plus strategische objecten te veroveren, en tevens Duitse artillerie die op de stranden kon vuren te vernietigen. De missie van de Britse 6th Airborne Division, die ten oosten van de Orne zou landen, omvatte het nemen van deze en opblazen van gene bruggen, uitscha-

Tankeenheid van de 1st Infantry Division wachtend op vertrek.

kelen van een kustbatterij en het afslaan van tegenaanvallen. De juiste datum waarop in juni de invasie zou plaatsvinden – men had die in mei willen uitvoeren, maar toen waren er nog onvoldoende landingsvaartuigen beschikbaar – werd mede bepaald door de getijden en de Duitse verdedigingswerken. Verkenningsvliegtuigen namen continu foto's van de Normandische kust, en die onthulden dat de Duitsers hard bezig waren met de aanleg van nieuwe artilleriestellingen en een variatie aan hindernissen in het intergetijdengebied, veel ervan gemineerd. Vond de landing plaats bij vloed, als ze onder water en onzichtbaar waren, dan zou dat legio landingsvaartuigen kosten. Wordt deze bij eb uitgevoerd, dan moesten de troepen een drie- tot vierhonderd meter breed strand oversteken, onder vijandelijk vuur. Dit laatste werd echter het minst bezwaarlijk geacht en kon deels worden ondervangen door de infanterie vooraf te laten gaan door tanks. Dus viel het besluit om kort na de laagste waterstand te landen en dan de obstakels meteen te laten ver-

wijderen door gespecialiseerde genie-eenheden, zodat de volgende landingsgolven het strand op konden rollen terwijl het water weer begon te stijgen.

De marine wilde de kust onder de mantel van het duister naderen, maar had net als de luchtmacht een uur daglicht nodig voor het bombarderen van de Duitse stellingen. Deze beweegredenen bepaalden het moment van de landing op een uur na de dageraad. Door dit tijdstip te koppelen aan de getijden, vond men de datum voor de invasie. In Normandië was het op 6 juni laagwater een uur na het aanbreken van de dag. Op 5 en 7 juni waren de getijden zodanig dat ze binnen de marge vielen. Daarna verschilden ze te veel tot op 20 juni, maar dan was het nieuwemaan, en de luchtmacht gaf de voorkeur aan maneschijn voor de landingen per parachute en zweefvliegtuig. Bijgevolg koos men 5 juni als D-Day, en de beide volgende dagen als alternatieven ingeval het weer tegenzat. Het uur U, het moment van de landing, was 06.30 uur* voor de westzijde van het invasiegebied, waar de vloed het eerst opkomt, en 07.30 uur voor de oostkant.

Betekenis D-Day

Anders dan weleens wordt gedacht, betekent D-Day niet *Decision Day*. Het betreft een militair begrip dat het begin van een operatie aanduidt. Dat maakt het mogelijk een chronologische volgorde in de planning aan te geven. Terugtellend krijg je dan D-1, D-2 enzovoorts, waardoor de voorbereidingen volgens een duidelijk schema verlopen. Na D-Day hanteert men D+1, D+2 enzovoorts. Wijzigt de begindatum, zoals bij Overlord, dan hoeft je zo niet alle andere data bij te stellen. Het uur U is het tijdstip waarop een offensief van start gaat, in het Engels *H-hour*.

---

* Voor alle gehanteerde tijdstippen geldt de Britse dubbele zomertijd die toen van kracht was.

Rommel (tweede van rechts) op bezoek bij de 21. Panzer-Division.

Generaal Eisenhower zwaait parachutisten van de 101st Airborne Division uit.

Weer en wind

Vanaf de eerste week van mei begon de geallieerde expeditiemacht zich in Zuid-Engeland te verzamelen. Bijna twee miljoen man werden zo samengebracht, en tegen de half miljoen voertuigen. (Waar het Duitse leger, zelfs op zijn hoogtepunt, nog voor een belangrijk deel gebruik maakte van paardentractie, was de geallieerde strijdmacht volledig gemechaniseerd.) Zodra ze achter de omheining van hun gecamoufleerde kampen verdwenen, zaten de militairen opgesloten. Tot aan de invasie mocht niemand meer de poort uit, om te voorkomen dat het geheim uitlekte. Tegen de tijd dat ze zich inscheepten, hadden de meesten daar schoon genoeg van en leek alles beter dan nog langer gekooïd te zijn. De troepen die het spits zouden afbijten, begonnen op 31 mei met embarkeren: de Amerikaanse 4th Infantry Division, die het westelijkste strand Utah zou aanvallen, de Amerikaanse 29th en de 1st Infantry Division, die zij aan zij op Omaha zouden landen, de Britse 50th Infantry Division, bestemd voor Gold, de Canadese 3rd Infantry Division die Juno tot doelwit had, en de Britse 3rd Infantry Division die Sword zou bestormen. Al gauw zaten de straten van de dorpen en stadjes in Zuid-Engeland verstopt met militair verkeer. Voor oningewijden leek het een janboel, maar alles verliep volgens een strakke choreografie. Alleen het weer dreigde een spaak in het wiel te steken. De eerste drie dagen van juni was er geen vuiltje aan de lucht, en in de morgen van 3 juni zakte al een aantal landingsvaartuigen de rivier de Dart af, maar de dag daarop betrok de hemel. De wind stak op, het kwik daalde en het begon te regenen. Op de tanklandingsvaartuigen (LCT*) die zich al in het Kanaal bevonden, sloeg de zeeziekte toe: de dekken raakten overspoeld met braaksel. Tijdens een briefing in de vroege ochtend van 4 juni, terwijl steeds meer schepen uitvoeren en de invasiekonvooiën zich begonnen te formeren,

---

* Landing Craft Tank.

Para's van de 82nd Airborne Division controleren hun uitrusting alvorens aan boord te gaan van hun C-47 Dakota.

vernam Eisenhower van zijn hoofd meteorologie, de Britse luchtmachtkolonel James Stagg, dat er een depressie aankwam, met een laag wolkendeek en windkracht 5. Zo snel verslechterde de situatie dat het onmogelijk was om een betrouwbare 24-uurs weersverwachting te geven. Ike nam het besluit om de invasie met een dag op te schorten. De konvooien die het verst gevorderd waren, keerden terug en de manschappen aan boord werden veroordeeld tot een extra dag doffe ellende. Nu maar hopen dat de Duitsers die concentraties schepen niet in het oog kregen.

Controverse

Zo rond dezelfde tijd dat Eisenhower besloot de invasie met een dag uit te stellen, om 06.00 uur, vertrok veldmaarschalk Erwin Rom-

mel – de bevelhebber van Legergroep B, waaronder het Vijftiende Leger langs het Nauw van Calais en het Zevende Leger in Normandië vielen – voor enkele dagen naar Duitsland. Met dit weer zouden de geallieerden beslist niet landen, en de Duitse meteorologische dienst voorzag voor de korte termijn geen verbetering. Dus stond het Rommel vrij om naar de *Heimat* af te reizen teneinde de verjaardag van zijn vrouw Lucie te vieren en audiëntie bij Hitler te vragen om de controverse met betrekking tot de controle over de pantser-eenheden in zijn voordeel te beslissen. Over de beste strategie om een geallieerde landing te verslaan, verschilde hij namelijk van mening met zijn superieur, veldmaarschalk Gerd von Rundstedt, opperbevelhebber van het westelijk front. Laatstgenoemde wilde de pantserdivisies buiten bereik van de dodelijke scheepsartillerie houden en die pas inzetten als de vijand het binnenland in trok. Rommel wenste ze dicht bij de kust op te stellen, om zo de invasie

Een van de vele invasiekonvoien onderweg naar Frankrijk.

Meteorologie

Dat de geallieerde meteorologen wel een weersverbetering voorzagen en de Duitse niet, kwam vooral doordat zij over betere gegevens beschikten. In 1941 joegen de Britten twee Duitse weerschepen naar de kelder, maar niet voordat zij de marineversie van de ingenieuze Enigma codeermachine hadden buitgemaakt (een rotormachine waarmee men berichten vercijferde in andere lettercombinaties dan het origineel, die vervolgens weer terugvertaald konden worden). Dus sloegen ze twee vliegen in één klap. Ze behaalden een belangrijke zege in de strijd tegen de U-boten, die allemaal via zo'n apparaat met hun hoofdkwartier communiceerden, en ze verblindden deels de Duitse weerdienst.

Op het noordelijk halfrond bewegen weerfronten zich overwegend van west naar oost. Met hun netwerk van weerstations in Noord-Amerika, Groenland en IJsland dat hen in staat stelde accuratere weersverwachtingen te produceren, waren de geallieerden dus duidelijk in het voordeel. De Duitsers compenseerden het verlies van hun weerschepen met informatie van U-boten en door op Groenland, Beer Eiland, Spitsbergen en Franz Jozefland stiekem weerstations op te richten, maar deze werden gaandeweg door de geallieerden opgerold. Eén (onbemand) station, door U-537 in Canada aan land gebracht – om precies te zijn op het schiereiland Labrador – bleef onontdekt. In 1981 werd het geborgen en vervolgens in het Canadese oorlogsmuseum in Ottawa tentoongesteld.

De Enigma codeermachine.

al op de stranden tegen te kunnen houden, voordat de oppermachtige geallieerde luchtmacht kon ingrijpen. Hitler had voor een compromis gekozen. Rommel kreeg er drie onder direct bevel, maar de overige vier ressorteerden onder het *Oberkommando der Wehrmacht* (OKW) en waren dieper het land in gelegerd. Hij zou erover kunnen beschikken zodra de intenties van de vijand en het zwaartepunt van de aanval duidelijk waren. Van de drie tankdivisies die Rommel op eigen houtje kon inzetten, zou uiteindelijk alleen de 21. Panzer-Division zich meteen in de strijd kunnen werpen, want zij lag bij Caen. De andere twee – de 12. SS-Panzer-Division en de Panzer-Lehr-Division – waren op gelijke afstanden van Calvados en het Nauw van Calais gelegerd. Het compromis beviel Rommel maar matig en hij was van plan zijn zaak bij de *Führer* nog eens hartstochtelijk te bepleiten.

‘We gaan’

Die avond om 21.30 uur kwamen de geallieerde bevelhebbers opnieuw bijeen voor een weerrapport. Dit keer was Stagg beduidend vrolijker. Hij verwachtte zowaar een ommekeer. De regen zou voor het aanbreken van de dag stoppen en de wind zou afnemen; daarna voorzag hij zesendertig uur van gunstige condities. Al ijsberend in zijn hoofdkwartier Southwick House, even ten noorden van Portsmouth, besloot Eisenhower dat hij een verder uitstel niet kon riskeren. Tegen 23.00 uur hadden alle schepen in de vloot bevel ontvangen om uit te varen. De volgende ochtend vroeg, 5 juni, leek niets erop dat Stagg gelijk zou krijgen. Maar ondanks dat het nog steeds beestenweer was, toonde de meteoroloog zich ook nu optimistisch. Hij was er zeker van dat de storm voor de dageraad zou luwen, alleen kon hij niet garanderen dat de opklaringen ook na 6 juni zouden aanhouden. Na raadpleging van zijn ondercommandanten en zijn geweten hakte Eisenhower definitief de knoop door. ‘Oké, we gaan.’

SUPREME HEADQUARTERS
ALLIED EXPEDITIONARY FORCE

Soldiers, Sailors and Airmen of the Allied Expeditionary Force!

You are about to embark upon the Great Crusade, toward which we have striven these many months. The eyes of the world are upon you. The hopes and prayers of liberty-loving people everywhere march with you. In company with our brave Allies and brothers-in-arms on other Fronts, you will bring about the destruction of the German war machine, the elimination of Nazi tyranny over the oppressed peoples of Europe, and security for ourselves in a free world.

Your task will not be an easy one. Your enemy is well trained, well equipped and battle-hardened. He will fight savagely.

But this is the year 1944! Much has happened since the Nazi triumphs of 1940-41. The United Nations have inflicted upon the Germans great defeats, in open battle, man-to-man. Our air offensive has seriously reduced their strength in the air and their capacity to wage war on the ground. Our Home Fronts have given us an overwhelming superiority in weapons and munitions of war, and placed at our disposal great reserves of trained fighting men. The tide has turned! The free men of the world are marching together to Victory!

I have full confidence in your courage, devotion to duty and skill in battle. We will accept nothing less than full Victory!

Good Luck! And let us all beseech the blessing of Almighty God upon this great and noble undertaking.

Dwight D. Eisenhower

De dagorder van generaal Eisenhower.

Een paar dagen eerder was het Franse verzet in de regio Orléans via de BBC gealarmeerd met de eerste regel van het gedicht van Paul-Marie Verlaine *Chanson d'Automne: Les sanglots longs des violons de l'automne*. 's Avonds op 5 juni werd de tweede regel uitgezonden: *Blessent mon coeur d'une langueur monotone*. De Duitsers hadden er lucht van gekregen dat dit een van de codes kon zijn waarmee het Franse verzet ten behoeve van de invasie werd gemobiliseerd. Om 21.15 uur gaf Von Rundstedts hoofdkwartier dan ook een algemene waarschuwing af. Vreemd genoeg zag alleen het Vijftiende Leger langs het Nauw van Calais hierin aanleiding om de staat van paraatheid af te kondigen.

In Engeland klommen rond 22.00 uur de luchtlandingstroepen aan boord van hun transporttoestellen en zweefvliegtuigen. Eisenhower zwaaide persoonlijk de parachutisten van de 101st Airborne Division uit op het vliegveld Greenham Common, zo'n tachtig kilometer ten westen van Londen.

Heerste er in Engeland koortsachtige activiteit, aan Duitse kant was alles kalm. Sterker nog, veel van de divisiecommandanten waren door de bevelhebber van het Zevende Leger, generaal Friedrich Dollman, naar Rennes geroepen, waar de volgende dag een stafoefening zou plaatsvinden met als thema: het afslaan van een invasie.

Onkundig van dit gelukkige toeval stoomde de geallieerde invasievloot – bij elkaar 6939 schepen, waaronder 2606 landingsboten die aan boord van grotere vaartuigen werden meegevoerd – onweerstaanbaar op. Ze werd voorafgegaan door een zwerm mijnenvegers die onder dekking van de duisternis de weg naar de Normandische kust baanden. Boven hen koerste een enorme luchtvloot met dof geronk en even onstuitbaar in dezelfde richting. Achter de horizon wachtte het vuurspuwend monster dat Atlantikwall heette. Nog verkeerde het in diepe rust, maar spoedig zou het ontwaken.

Frans verzet

Tegen de lente van 1944 kwam de omvang van het Franse verzet in de buurt van de driehonderdvijftigduizend leden. Van hen beschikten er naar schatting honderdduizend over een bruikbaar wapen, maar slechts tienduizend hadden genoeg munitie voor meer dan één dag vechten. De voornaamste bijdrage van de *Résistance* aan Overlord bestond uit het vergaren van inlichtingen en sabotage. Dat laatste richtte zich vooral tegen de spoorwegen en de verbindingen. Frans spoorwegpersoneel hielp actief mee door Duitse treinen via foute wissels de verkeerde kant op te sturen of ze in tunnels te laten ontsporen, en het verzet blies geregeld hele railtrajecten op. PTT'ers hakten ondergrondse kabels door, waardoor de verbindingen van de

Naast acties van het verzet had het spoor te lijden onder zware luchtbombardementen.

Duitsers verstoord raakten en zij bovendien van radioverkeer gebruik moesten maken, dat door de geallieerden afgeluisterd en ontcijferd kon worden. Wegverkeer werd ontregeld door het strooien van kraaienpootjes en glas. Dit alles speelde zich af dieper het binnenland in. Dichter bij de kust dropten de geallieerden aan de vooravond van Overlord commando's van de Special Air Service, een Britse legereenheid die ook een Frans en Belgisch regiment kende, zich specialiseerde in acties achter de vijandelijke linies en nauw samenwerkte met de Franse partizanen: de *Maquis*. Ter versterking van het verzet wierp men ook zogeheten Jedburgh teams af, bestaande uit een Britse of Amerikaanse officier, een officier uit het land waarnaar het team werd uitgezonden en een marconist.

Een Jedburgh team stapt aan boord van een B-24 Liberator voor de vlucht naar Frankrijk.

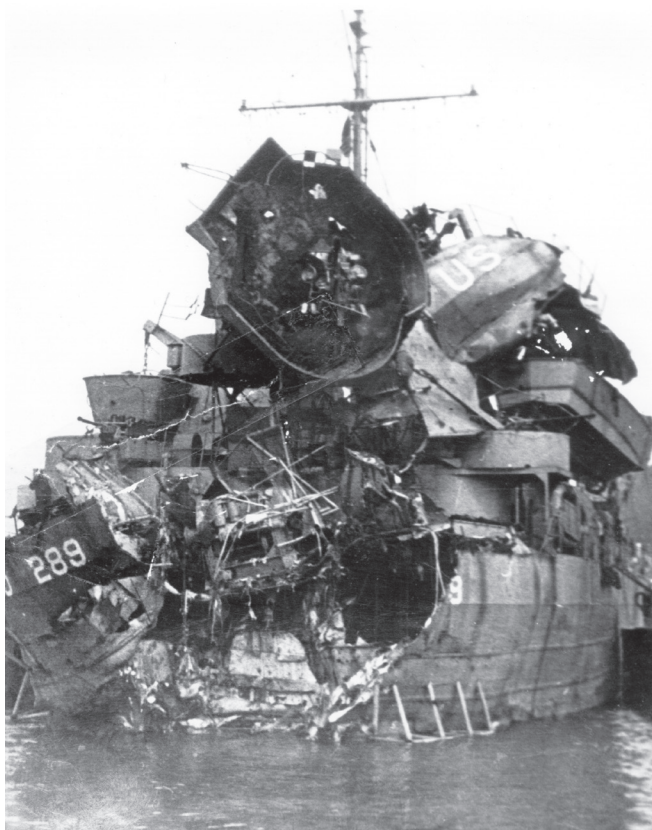
Drama bij Slapton Sands

Het strand bij Slapton Sands, een plaatsje aan de zuidkust van Engeland, vertoont grote gelijkenis met Utah Beach, en vandaar dat de 4th Infantry Division hier oefende voor haar landing. Dat gebeurde zo realistisch mogelijk: marine en artillerie schoten met scherp. Op 28 april 1944 vond er wederom een repetitie plaats: Exercise Tiger. Twee uur na middernacht ploegde een flotielje van acht LST's (*Landing Ship, Tank*) oftewel landingsvaartuigen voor tanks zich in de Baai van Lyme een weg naar Slapton Sands toen het noodlot toesloeg. Vanuit het duister doken plotseling negen Duitse *Schnellboote* op, die torpedo's afvuurden en drie LST's troffen. Een daarvan verloor zijn achtersteven, maar wist de haven te bereiken, een tweede vloog in brand, een derde kapseisde. Bij dit drama kwamen honderdachtennegentig zeelieden en vijfhonderdeenenvijftig soldaten om. Tien officieren aan boord van de LST's waren ingewijd in de geheimen van D-Day, en er heerste grote ongerustheid totdat men de lijken van alle tien had gevonden.

Oefenlanding bij Slapton Sands.

De tragedie werd mede veroorzaakt door een tekort aan escorteschepen en het feit dat Britten en Amerikanen een verschillende radiofrequentie gebruikten. Daardoor bereikte een melding over de aanwezigheid van *Schnellboote* wel de begeleidende korvet van de *Royal Navy*, maar niet de Amerikaanse landingsvaartuigen.

Eén van de LST's verloor zijn achtersteven, maar wist de haven te bereiken.